

KS. BOLESŁAW MARGAŃSKI

SZCZEPANÓW ZAWSZE WIERNY ŚW STANISŁAWOWI BISKUPOWI I MĘCZENNIKOWI

W historii Kościoła wielu świętych i błogosławionych w sposób wyjątkowy wypełniło polecenie Chrystusa Pana: „Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski” (Mt 5, 48). Poprzez ich życie, działalność i okoliczności śmierci Bóg na swój sposób ukazał ludziom swoje oblicze i swą obecność¹ W ich gronie szczególne miejsce zajmuje św. Stanisław, Biskup i Męczennik. Tuż po jego śmierci „nadprzyrodzony zmysł wiary ludu Bożego”² sprawił, że zaczęto uznawać jego świętość. W 2003 r. minęło już 750 lat od jego kanonizacji. Wciąż żywa cześć oddawana Świętemu w parafii Szczepanów, miejscu urodzenia św. Stanisława, w ostatnich latach coraz bardziej się rozwija, pogłębia i przybiera nowe formy. Toteż zasługuje ona na opracowanie, chociażby w postaci niniejszego artykułu, poświęconego dzisiejszym przejawom kultu św. Stanisława w parafii Szczepanów³

1. Z DZIEJÓW MIEJSCOWOŚCI I PARAFII

Szczepanów, miejsce urodzenia św. Stanisława, Biskupa i Męczennika, leży w południowej części Polski na pograniczu Kotliny Sandomierskiej

Ks. dr BOLESŁAW MARGAŃSKI – Wydział Teologiczny PAT w Krakowie, Sekcja w Tarnowie; adres do korespondencji: ul. Urszulińska 9/5, 33-100 Tarnów; e-mail: BMarganski@manpol.net

¹ Por. KK 50.

² Tamże 12.

³ Warto zauważyć, że wśród licznych opracowań, które dotyczą św. Stanisława, tylko nieliczne poruszają tematykę Jego kultu. Wśród tych ostatnich należy wymienić chociażby następujące, dotyczące zwłaszcza okresu średniowiecza: W. S c h e n k. *Kult liturgiczny św. Stanisława biskupa na Śląsku w świetle średniowiecznych rękopisów liturgicznych*. Lublin 1959; J. K o p e ć. *Święty Stanisław biskup krakowski, Pater Patriae, w tekstach liturgii średniowiecznej*. W: *Św. Stanisław w życiu Kościoła w Polsce*. Red. A. Napiórkowski. Kraków 2003 s. 183-202.

i Pogorza Bocheńskiego, będącego częścią Pogorza Karpackiego. Obecnie miejscowość znajduje się w województwie małopolskim, w powiecie brzeskim i należy do gminy Brzesko. Badania archeologiczne dowodzą, że osadnictwo we wsi Szczepanów sięga młodszej epoki kamienia – neolitu⁴ Jeśli chodzi o nazwę „Szczepanów”, to jedni wyprowadzają ją od żywicznego drzewa sosnowego zwanego „szczepa”⁵, inni zaś wiążą ją z imieniem Szczepan, gdyż „nazwy wsi z końcówkami na -ów pochodzą od imion własnych osobowych”⁶ Przyjmując opinię pierwszą, że nazwa pochodzi od „szczepy”, a miejscowości pochodzące od cech miejscowych – jak się przyjmuje – są wcześniejsze od miejscowości z nazwami pochodzącymi od imion chrześcijańskich, można sądzić, że Szczepanów powstał przed wiekiem IX⁷, kiedy to kwitł kult św. Szczepana męczennika, szczególnie na Wschodzie⁸ Historia tej miejscowości ściśle wiąże się z kultem św. Stanisława. Pierwszy raz nazwa tej miejscowości jest wymieniona – jako miejsce pochodzenia św. Stanisława biskupa i męczennika – w *Żywocie mniejszym* Wincentego z Kielc z około 1230 r.⁹ A zatem z całą pewnością miejscowość ta istniała w pierwszej połowie XI wieku, gdyż wtedy urodził się św. Stanisław. Za pierwszych znanych właścicieli Szczepanowa uznaje się rodziców Świętego¹⁰ Jan Długosz w *Żywocie św. Stanisława* zaznacza, że jego rodzice odziedziczyli znaczny majątek i ufundowali drewniany kościół w swej miejscowości¹¹ Można przypuszczać, że ojciec Stanisława otrzymał wieś za zasługi wojenne¹² Szczepanów mógł pozostawać własnością rodu Świętego do przełomu XIV/XV wieku. Później wieś ma już równocześnie wielu właścicieli: Imrama i Pełkę z Mokrzesk, Świętochnę i jej braci oraz Jaśka z Winiar¹³ Od po-

⁴ Por. J. Okoński. *Brzesko – z najdawniejszych dziejów miasta i okolic*. Brzesko 1997 s. 72.

⁵ Por. S. Adamczyk. *Żywoć św. Stanisława biskupa*. Tarnów 1936 s. 7.

⁶ P. Piekosiński. *Ludność wieśniacza w Polsce w dobie piastowskiej*. Kraków 1896 s. 4.

⁷ Por. K. Buczek. *Ziemie polskie przed tysiącem lat*. Kraków 1960 s. 25-26.

⁸ Por. S. Bęlich. *Święty Stanisław, Biskup – Męczennik, patron Polaków*. Londyn 1977 s. 162.

⁹ Zob. Wincenty z Kielc. *Żywoć mniejszy świętego Stanisława* [odtąd ŻM]. W: *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*. Tł. J. Pleziowa. Warszawa 1987 s. 111.

¹⁰ Zob. tamże; również: tenże. *Żywoć większy świętego Stanisława* [odtąd ŻW]. W: *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski* s. 253.

¹¹ Por. J. Długosz. *Żywoć św. Stanisława*. Wyd. I. Polkowski, Ż. Pauli. W: *Opera omnia*. T. I. Kraków 1887 s. 9-10.

¹² Por. A. Żurek. *Święty Stanisław ze Szczepanowa – biskup krakowski*. Tarnów-Szczepanów 2003 s. 11.

¹³ Zob. *Starodawne prawa polskiego pomniki* t. VIII nr 7706 i 9911; *Archiwum Książąt Sanguszków w Sławucie*. T. II. Lwów 1888 nr 75.

czątku XV wieku zaczynają oni sprzedawać swe dobra, a ich nabywcami są Leliwici, czyli ród Spytka z Melsztyna¹⁴ W wieku następnym Szczepanów w dużej części przechodzi na własność rodu Czernych i taka sytuacja utrzymuje się do 1626 r., kiedy to wieś była już podzielona na trzy części: wschodnia należała do Czernych, zachodnia – do rodziny Szembeków, środkowa zaś do dóbr plebańskich¹⁵ Od około połowy XVII wieku wieś staje się własnością Lubomirskich, następnie Pawła Karola Sanguszki, potem jego syna Janusza, a wreszcie w 1752 r. Stanisława Lubomirskiego herbu Szreniawa. W 1761 r. Szczepanów uzyskał prawa miejskie¹⁶ Po pierwszym rozbiore Polski Szczepanów znalazł się w zaborze austriackim, a w 1782 r. wszedł do cyrkułu bocheńskiego¹⁷ Ponieważ Stanisław Lubomirski nie miał syna, dlatego jego majątek został podzielony między córki; Szczepanów otrzymała wtedy Aleksandra, która wniosła swe dobra w posagu mężowi Stanisławowi Kostce Potockiemu. Po 1848 r. Szczepanów utracił prawa miejskie. Od reformy administracyjnej z 1867 r., która zniósła cyrkuły, Szczepanów należał już do powiatu brzeskiego¹⁸ Około 1872 r. jego nowym właścicielem stał się hrabia Tomasz Zamoyski, który poślubił Marię, córkę Maurycego Potockiego. W 1893 r. dobra Tomasza Zamoyskiego nabył Maurycy Straszewski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ten jednak dość szybko rozparcelował i sprzedał swój majątek.

Przypuszcza się, że już w pierwszej połowie XI wieku są pierwsze ślady istnienia parafii, gdyż dokumenty wspominają o istnieniu kościoła. Jan Długosz podaje, że rodzice św. Stanisława wybudowali i uposażyli pierwszą świątynię w tej miejscowości¹⁹ Według zaś Wincentego z Kielc to sam biskup Stanisław ufundował i konsekrował pierwszy kościół w Szczepanowie²⁰ A zatem, jeśli była tam świątynia, to można sądzić, że przy niej rezydował kapłan i spełniał podstawowe posługi duszpasterskie, albowiem chociaż

¹⁴ Zob. *Starodawne prawa polskiego pomniki* t. VIII nr 10633; M. J a w o r. *Ziemia, która wydała Świętego*. Wrocław 2003 s. 36; *Archiwum Książąt Sanguszków* t. II nr 98; J. D ł u g o s z. *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*. T. II. W: *Opera omnia*. T. VIII. Wyd. A. Przeździecki. Kraków 1864 s. 268.

¹⁵ Zob. *Rejestr poborowy województwa krakowskiego z 1626 roku*. Wrocław 1956 s. 239-240.

¹⁶ Por. M. B o g u c k a, H. S a m s o n o w i c z. *Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej*. Wrocław 1986 s. 9.

¹⁷ Por. J. Z a w i s t o w s k i. *Ziemia brzeska w latach 1772-1945*. W: *Ziemia brzeska*. Kraków 1966 s. 31.

¹⁸ Por. tamże s. 33.

¹⁹ Zob. D ł u g o s z. *Żywot św. Stanisława* s. 9-10.

²⁰ Zob. Wincenty z Kielc. *ŻM* s. 111; *ŻW* s. 253.

właściwy podział diecezji na mniejsze jednostki (archidiakonaty, diakonaty i parafie) nastąpił dopiero w XIII wieku, to jednak wspólnota odpowiadająca nazwie „parafia” znana była już wcześniej²¹

Natomiast pierwsze historyczne świadectwa o Szczepanowie jako parafii są datowane dopiero na XIV wiek. Są to pochodzące z lat 1325-1327 wykazy świętopietrza, czyli daniny płaconej przez parafię na rzecz Stolicy Apostolskiej²² Inne dokumenty wymieniają konkretnych kapłanów pracujących w tej parafii, np. z 1379 r.: „Franczko kapelan de Scepanow”²³, z 1397 r.: „Wojciech pleban de Szczepanow”²⁴ czy też z 1461 r.: „Piotr pleban de Scepanow”²⁵ Do czasu powstania diecezji tarnowskiej w 1786 r. parafia Szczepanów należała do diecezji krakowskiej (najpierw do archidiakonatu krakowskiego, a później do dekanatu wojnickiego)²⁶

Wspomniano wyżej, że pierwszy kościół w Szczepanowie został zbudowany w połowie XI wieku. Był on drewniany. Po dwustu latach istnienia zawalił się. Wówczas na jego miejscu wybudowano nowy, pod wezwaniem św. Marii Magdaleny. Ponieważ był on również drewniany i ubogi, dlatego w 1470 r. Jan Długosz, kanonik krakowski i – jak się przypuszcza – proboszcz Szczepanowa, ufundował nowy, już murowany i otoczył go murem wraz z przykościelnym cmentarzem²⁷ Ta świątynia, także pod wezwaniem św. Marii Magdaleny, służyła jako kościół parafialny aż do początku XX wieku, kiedy to obok dotychczasowej małej budowli rozpoczęto wznoszenie nowej, dużej, którą ukończono w 1914 r. Obie budowle połączono w jedną całość, składającą się z prezbiterium, nawy głównej i dwóch naw bocznych, z których jedna stanowi dawny (częściowo zniszczony przez pożar w 1914 r., ale odnowiony w latach 1920-1921) kościół św. Marii Magdaleny. Patronem tego nowego kościoła parafialnego został św. Stanisław. W latach 2002-2003 kościół św. Stanisława i św. Marii Magdaleny poddano pracom remontowo-konserwatorskim i starannie odnowiono w ramach przygotowań do 750-lecia kanonizacji św. Stanisława. Dnia 20 czerwca 2003 r. Ojciec Święty Jan Paweł II podniósł tę świątynię do rangi bazyliki mniejszej.

²¹ Por. B e ł c h. *Święty Stanisław* s. 187; J a w o r. *Ziemia* s. 15.

²² Zob. *Monumenta Poloniae Vaticana*. T. 1. Kraków 1913 s. 137, 210, 355.

²³ Zob. *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*. T. 8: *Najdawniejsze Księgi Sądowe Krakowskie*. Kraków 1884-1886 nr 566.

²⁴ Zob. tamże nr 562 i 6196.

²⁵ Zob. *Akta Sądu Wyższego Prawa Niemieckiego*. T. III s. 239.

²⁶ Por. B. K u m o r. *Diecezja Tarnowska – dzieje ustroju i organizacji 1786-1985*. Kraków 1985 s. 11.

²⁷ Por. D ł u g o s z. *Liber beneficiorum* s. 268.

Należy zauważyć, że w Szczepanowie są jeszcze inne miejsca i pomniki związane z osobą i kultem świętego Rodaka. Wśród nich wypada koniecznie wymienić „kościół na cmentarzu” i kapliczkę upamiętniającą miejsce narodzin Świętego.

– Kościół pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa. W miejscu, gdzie był jego dom rodzinny²⁸, w 1511 r. wzniesiono pierwszą kaplicę z drzewa, a w 1601 r. nową, która przetrwała do 1781 r., kiedy to ówczesny właściciel Szczepanowa, Stanisław Lubomirski, ufundował kościół murowany. Wokół tego kościoła założono i poświęcono w 1853 r. cmentarz parafialny. Od tej pory świątynia ta nazywana jest „kościółem na cmentarzu”

– W miejscu, gdzie św. Stanisław miał się narodzić, znajduje się dziś kapliczka murowana, wybudowana w 1861 r. w miejsce dawnej, drewnianej z 1596 r.²⁹ Natomiast obok kapliczki zachowana jest studnia, gdzie – jak się przyjmuje – matka obmyła dziecko po jego narodzeniu. Wodę z tej studni uważa się za cudowną.

2. ŹRÓDŁA I DANE O ŻYCIU I ŚMIERCI ŚW STANISŁAWA.

O życiu, działalności, śmierci i czci Świętego powstało wiele żywotów, opracowań i artykułów, z których jedne mówią o faktach historycznych, inne zaś podają różne hipotezy, legendy, opinie i informacje, czasem nawet sprzeczne. Dlatego tutaj ważna jest sprawa właściwych źródeł. Dzieli się je na podstawowe i pochodne.

Do źródeł podstawowych, uznawanych powszechnie za autentyczne, zalicza się: *Kronikę* Galla Anonima³⁰, *Kronikę* Wincentego Kadłubka³¹, *Roczniki Polskie* (z XI i XII wieku), wawelską czaszkę Świętego³² i epigram na-

²⁸ Zob. Wincenty z Kielc. ŻM s. 111; ŻW s. 239.

²⁹ Por. Z. Wielgosz. *Szczepanów miejsce urodzenia św. Stanisława BM – Przewodnik*. Wrocław 2003 s. 23.

³⁰ Zob. Galli Anonymi *Cronicae*. Wyd. K. Maleczyński. W: *Monumenta Poloniae Historica* n. s. II. Kraków 1952 lib. I. cap. 27. p. 52-53.

³¹ Zob. Wincenty Kadłubek. *Kronika Polska*. Wyd. A. Przeździecki. Kraków 1862 – II rozdz. 19-21.

³² Por. Bełch. *Święty Stanisław* s. 678-684; M. Plezia. *Dookoła sprawy świętego Stanisława*. Bydgoszcz 1999 s. 67-75.

grobny³³ Natomiast wśród źródeł pochodnych należy wymienić: dwa żywoty św. Stanisława: *Żywot mniejszy (Vita minor)*³⁴ i *Żywot większy (Vita maior)*³⁵, następnie katalog cudów spisany w czasie procesu kanonizacyjnego³⁶, bullę kanonizacyjną *Olim a gentiliū oculis*³⁷ oraz *Żywot św. Stanisława* autorstwa Jana Długosza³⁸ z około 1465 r. Do pozostałych zaś ważniejszych źródeł należą: trzy płaskorzeźby na chrzcielniczy z Tryle w Szwecji³⁹, płaskorzeźby z Ołbina we Wrocławiu⁴⁰, list papieża Paschalisa II z około 1115 r.⁴¹, a także list Bratysława czeskiego⁴²

Na podstawie materiału źródłowego przyjmuje się, że św. Stanisław urodził się w Szczepanowie⁴³ Jego rodzice nosili imiona Wielisław i Bogna; byli zacni i zamożni. Zadbali o dobre wykształcenie syna – najpierw w szkole benedyktyńskiej w Tyńcu, a później w szkole katedralnej w Krakowie (lub Gnieźnie). Następnie Stanisław studiował sztuki wyzwolone i prawdopodobnie prawo kanoniczne i boskie w Paryżu (lub Leodium). Około 1062 r. ówczesny biskup krakowski, Lambert, wezwał go do powrotu do Krakowa i tu został kapłanem i kanonikiem diecezji krakowskiej, z od 1072 r. jej biskupem. Stojąc, jako pasterz, na straży ładu moralnego i praw Kościoła, popadł w konflikt z królem Bolesławem.

³³ Por. tamże s. 103. Tekst epitafium zawiera słowa: „Tumba Stanislai cineres tegit ista beati, / Regis Boleslai quia non favit impietati, / Martirio merita caeli migravit ad edes / Felix, cui deitas Mercem, cui sidera sedes”; jego zaś tłumaczenie według M. Plezi jest następujące: „Grób ten kryje prochy błogosławionego Stanisława, / Ponieważ nie chciał się pogodzić z bezbożnymi czynami króla Bolesława, / Odszedł do niebieskich pałaców, na które zasłużył męczeństwem. / Szczęsny, dla kogo Bóg jest nagrodą, a niebo mieszkaniem” (tamże s. 102).

³⁴ Zob. Wincenty z Kielc. *Vita sancti Stanislai episcopi Cracoviensis (minor)*. Wyd. W Kętrzyński. W: *Monumenta Poloniae Historica*. T. IV Lwów 1884 s. 238-285.

³⁵ Zob. tenże. *Vita sancti Stanislai episcopi Cracoviensis (maior)*. Wyd. W Kętrzyński. W: *Monumenta Poloniae Historica*. T. IV Lwów 1884 s. 319-438.

³⁶ Zob. *Miracula s. Stanislai*. Wyd. W Kętrzyński. W: *Monumenta Poloniae Historica*. T. IV Lwów 1884 s. 285-318.

³⁷ Zob. Innocenty IV *Bulla kanonizacyjna św. Stanisława „Olim a gentiliū oculis”*. Tł. R. Zawadzki. W: *Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce* s. 17-20.

³⁸ Zob. J. Długosz. *Żywot św. Stanisława*. Wyd. I. Polkowski, Ż. Pauli. W: *Opera omnia*. T. I. Kraków 1887.

³⁹ Por. G. Labuda. *Święty Stanisław biskup krakowski Patron Polski*. Poznań 2000 s. 148-156.

⁴⁰ Por. Plezia. *Dookoła sprawy św. Stanisława* s. 41-44.

⁴¹ Por. T. Grudziński. *Bolesław Śmiały – Szczodry i biskup Stanisław*. Warszawa 1982 s. 108-110.

⁴² Zob. *List Bratysława czeskiego do Bolesława Śmiałego*. Wyd. A. Bielowski. W: *Monumenta Poloniae Historica*. T. I. Lwów 1864 s. 364-365.

⁴³ Zob. Wincenty z Kielc. *ŻM* s. 111 oraz *ŻW* s. 253.

3. DROGA DO CHWAŁY ŚWIĘTYCH

Całe życie św. Stanisława, jego troska o własną świętość, działalność pasterska, bohaterska obrona sprawiedliwości i prawości publicznej narodu aż do męczeńskiej śmierci, poniesionej 11 kwietnia 1079 r. na Skałce podczas sprawowania Mszy świętej, a zadanej przez króla Bolesława (który podszedł do ołtarza i zadał Stanisławowi śmiertelny cios, a potem kazał jego ciało porąbać na części i rozrzucić na pożarcie dzikim zwierzętom i drapieżnym ptakom)⁴⁴, sprawiły, że zyskał u wiernych miano Świętego. Ciało, złożone najpierw na Skałce, po dziesięciu latach zostało przeniesione do kościoła św. Wacława, a później do katedry wawelskiej. To przeniesienie ciała było przejawem rozwijającego się kultu św. Stanisława. Z racji dziejących się cudów i „widzeń” za wstawiennictwem Świętego około 1243 r. jego kości wydobyto z ziemi i umieszczono nad powierzchnią posadzki katedry, czyli dokonano „elewacji”, tj. „podniesienia” relikwii⁴⁵. Na kanoniczne uznanie Jego świętości trzeba było jednak jeszcze długo czekać – aż do 8 września 1253 r. Tego dnia, w święto Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, w bazylice św. Franciszka w Asyżu biskup Stanisław został ogłoszony Świętym. Według bulli kanonizacyjnej wspomnienie Męczennika winno być obchodzone 8 maja⁴⁶. W Krakowie uroczystości związane z kanonizacją przeżywano 8 maja 1254 r. Wtedy to, po 174 latach od męczeńskiej śmierci, cząstki Jego kości rozdano jako najcenniejsze relikwie głównym kościołom Polski⁴⁷. Odtąd cześć okazywana Świętemu jest powszechna i ciągła w kościele na Skałce, w katedrze wawelskiej oraz w licznych parafiach i kościołach pod Jego wezwaniem⁴⁸. Tak też jest w parafii Szczepanów – w sanktuarium diecezji tarnowskiej.

⁴⁴ Zob. tamże – ŻM s.136 oraz ŻW s. 277.

⁴⁵ Por. L a b u d a. *Święty Stanisław* s. 157.

⁴⁶ Zob. I n n o c e n t y IV *Bulla kanonizacyjna* s. 20.

⁴⁷ Zob. D ł u g o s z. *Żywot św. Stanisława* s. 149.

⁴⁸ Obecnie św. Stanisław jest patronem lub współpatronem ponad 280 kościołów w Polsce. Por. W R o z e n k o w s k i. *Św. Stanisław, patron kościołów parafialnych w Polsce*. W: *Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce* s. 320-326.

4. LITURGICZNE FORMY KULTU ŚW. STANISŁAWA

A. DZIEŃ LITURGICZNEGO OBCHODU

Chrześcijanie jako dzień czci świętych Pańskich przyjęli dzień ich rodzin, ale nie do życia ziemskiego, lecz do wieczności⁴⁹ Najczęściej zatem wspomina się ich w rocznice ich śmierci. Zgodnie z tą zasadą papież Innocenty IV polecił obchodzić wspomnienie św. Stanisława 8 maja – „w dzień, kiedy on zwycięzca uwolniony od więzów śmierci pojawił się u źródeł niebieskiej szczęśliwości”⁵⁰ Jednakże co do dnia i miesiąca męczeńskiej śmierci Świętego istnieją spory, albowiem Księgi zmarłych katedry krakowskiej podają, że śmierć nastąpiła 11 kwietnia⁵¹ Potwierdza to *Żywot większy*⁵² Natomiast Jan Długosz podaje trzy daty: w *Catalogus episcoporum Cracoviensium* – 11 kwietnia, w *Żywocie św. Stanisława*⁵³ – 13 maja, a przytaczając bullę kanonizacyjną – 8 maja. Stąd powstały rozbieżności: w *Calendarium Romanum* z 1969 r. i *Missale Romanum* od 1970 r. pod datą 11 kwietnia są słowa „S. Stanislai, episcopi et martyris”, natomiast *Kalendarz Diecezji Polskich* z 16 października 1974 r., a także według stanu na dzień 3 listopada 2002 r. oraz Mszał rzymski dla diecezji polskich z 1986 r. pod dniem 8 maja podaje: „Św. Stanisława, Biskupa i Męczennika, głównego patrona Polski, archidiecezji krakowskiej, lubelskiej, poznańskiej i warszawskiej oraz diecezji kieleckiej, płockiej, sandomierskiej i tarnowskiej – Uroczystość”

B. MSZA O ŚW. STANISŁAWIE, BISKUPIE I MĘCZENNIKU

We Mszy świętej sprawowanej w uroczystość św. Stanisława należy stosować czerwony kolor szat, własny formularz wraz z prefacją, wyznaczone czytania oraz odmówić „Chwała na wysokości” i „Wierzę”

– Formularz mszalny⁵⁴

Antyfona na wejście zaczerpnięta jest z Psalmu 119 (118), 46-47: „Świadczyłem o Twoich nakazach wobec królów, a nie wstydziłem się, i rozważałem Twoje przykazania, które umiłowałem. (Alleluja)” Te słowa, do-

⁴⁹ Por. Z. W i t. *Liturgia*. W: *Być chrześcijaninem dziś*. Red. M. Rusecki. Lublin 1994 s. 424-425.

⁵⁰ Zob. Innocenty IV *Bulla kanonizacyjna* s. 20.

⁵¹ Zob. *Monumenta Poloniae Historica*. T. II 919a, 11-12.

⁵² Zob. Wincenty z Kielc. *ŻW* s. 272.

⁵³ Zob. Długosz. *Żywot św. Stanisława* s. 62.

⁵⁴ Zob. *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*. Poznań 1986 s. 57'- 58'

tyczące zadań proroka Jeremiasza (por. Jr 1, 10. 18), słusznie odnoszone są do św. Stanisława, który stał się „twierdzą warowną” wobec króla Bolesława Śmiałego i poniósł konsekwencje obrony prawa Bożego.

Słowa kolekty przypominają, że święty Biskup, broniąc chwały Bożej, nie lękał się niczego, oraz wyrażają prośbę, aby chrześcijanie – za jego wstawiennictwem – wytrwali w wierze aż do śmierci.

W modlitwie nad darami męczeńska śmierć św. Stanisława określona jest jako zwycięstwo. Dlatego przewodniczący zgromadzenia eucharystycznego w imieniu wszystkich uczestniczących prosi Boga, aby składana Ofiara zapaliła w nich Jego miłość i pomogła zdobyć nagrodę obiecaną wytrwałym.

Słowa własnej prefacji⁵⁵ o Świętym pouczają, że Bóg ustanowił Stanisława biskupem, aby rządził ludem i kierował go ku zbawieniu. On zaś, umocniony duchem męstwa aż do śmierci, walczył w obronie prawa Bożego i naśladowując Chrystusa oddał życie za swe owce. Dlatego otrzymał wieczną nagrodę chwały.

Antyfona na Komunię zawiera słowa, których treść pokrywa się ze śpiewem przed Ewangelią: „Ja jestem dobrym Pasterzem, i znam owce moje, a moje Mnie znają. (Alleluja)” Modlitwa po Komunii wyraża prośbę, by udział w Uczcie umocnił i pomnożył łaskę u wszystkich, którzy czczą św. Stanisława, by mogli zachować wiarę i podążać drogą wiodącą do zbawienia.

– Lekcjonarz mszalny⁵⁶

Na uroczystość św. Stanisława przewidziane są własne czytania: I – Dz 20, 17-18a. 28-32. 36; Psalm responsoryjny – Ps 100; II – Rz 8, 31-39; Ewangelia – J 10, 11-16.

W pierwszym czytaniu św. Paweł przekazuje ostatnie pouczenia i wskazówki przełożonym gmin leżących na terenie Azji Mniejszej⁵⁷ Mają oni kierować wspólnotą, która została im powierzona. To zadanie doskonale wypełnił św. Stanisław, strzegąc wiary i ochraniając lud przed jej utratą.

Psalm responsoryjny jest typowym psalmem dziękczynnym, który przypomina, że Bóg jest dobrym Pasterzem, a lud jest Owczarnią, która winna służyć Panu z weselem⁵⁸ Do takiej postawy zachęcał i wzywał swoich wiernych św. Stanisław.

⁵⁵ Zob. tamże s. 93*

⁵⁶ Zob. *Lekcjonarz Mszalny*. T. VI: *Czytania w Mszach o świętych*. Wyd. drugie. Poznań 2004 s. 126-129.

⁵⁷ Por. J. Homerski. *Komentarze do czytań mszalnych – święta*. Lublin 1981 s. 210.

⁵⁸ Por. E. Sztafrowski. *Wprowadzenie do liturgii mszy o świętych*. T. 3. Warszawa 1987 s. 45.

Drugie czytanie, z Listu do Rzymian, wyjaśnia sytuację ludzi zjednoczonych z Chrystusem i wiernych Jego nauce; nikt i nic nie jest w stanie odłączyć ich od Zbawiciela i od Jego miłości⁵⁹ Potwierdza to nieugięta postawa św. Stanisława wobec trudności życiowych.

W Ewangelii (według św. Jana) Chrystus Pan stwierdza: „Ja jestem dobrym pasterzem i znam owce moje, a moje Mnie znają” Wyjaśnia też różnicę zachodzącą między dobrym pasterzem a najemnikiem. Pierwszy z nich jest gotów oddać życie za owce, drugi zaś ucieka, gdy zagraża im niebezpieczeństwo. Chrystus złożył Bogu siebie w ofierze, umierając za wszystkich ludzi. Dobrym pasterzem okazał się także święty Biskup krakowski, który oddał swe życie za powierzony mu lud Boży.⁶⁰

C. LITURGIA GODZIN NA UROCZYSTOŚĆ ŚW. STANISŁAWA, BISKUPA I MĘCZENNIKA⁶¹

Teksty Liturgii Godzin przewidziane na tę uroczystość zostały bardzo starannie przygotowane. Świadczą o tym liczne „własne” elementy składowe: hymny, antyfony, psalmy, czytania, responsoria, prośby i modlitwy. Potwierdzeniem tego niech będą wybrane teksty służące tu jedynie jako przykłady.

Hymn I Nieszporów pochodzi z hymnu „Gaude Mater Polonia” i zawiera sześć jego strof: 1, 2, 4, 6, 10 i 11, które wzywają do radości i wychwalania Boga Stwórcy całego wszechświata za Jego wspaniałe dzieła i za biskupa Stanisława, który słusznie ganiąc monarchę, osiągnął palmę męczeństwa, wszedł do chwały niebios i wstawia się za swym narodem. Natomiast hymn Godziny czytań jest wezwaniem do wysławiania Świętego, który zginął za wolność Kościoła i godność ludu pokrzywdzonego.

Antyfona wezwania zachęca do uwielbiania Chrystusa w uroczystość Świętego, który oddał życie w obronie sprawiedliwości.

Pierwsze czytanie Godziny czytań z Drugiego Listu św. Pawła Apostoła do Koryntian 4, 1-18 poucza o przymiotach głosiciela Dobrej Nowiny, który poświęcił się służbie prawdy. Taki głosiciel nie upada na duchu, traktuje swe posłannictwo jako służbę Bogu i ludziom, unika postępowania ukrywającego sprawy hańbiące, głosi nie siebie, lecz Chrystusa, znosi cierpienia, ale nie poddaje się zwątpieniu i jest przekonany, że to, „co widzialne, przemija, to zaś, co niewidzialne trwa wiecznie”

⁵⁹ Por. Homerski. *Komentarze* s. 212.

⁶⁰ Por. Sztafrowski. *Wprowadzenie* s. 47.

⁶¹ Zob. *Liturgia Godzin*. T. II. Poznań 1984 s. 1409-1421.

Responsorium po pierwszym czytaniu stwierdza, że znaki zwycięstwa św. Stanisława jaśnieją nad polską ziemią i jednoczą całą Ojczyznę.

Prośby Jutrznii wzywają do uwielbienia Chrystusa Dobrego Pasterza i wyrażają pokorne błagania, aby przez świętych pasterzy obdarzył swój lud miłosierdziem, kierował nim, prowadził go drogą świętości, jednoczył wszystkich mieszkańców Ojczyzny i oświecał ich światłem swojej prawdy. Prośby zaś Nieszporów dotyczą pasterzy Kościoła, świętości ich życia, działania mocą Ducha Świętego, troski o zachowywanie Bożego prawa, oraz gorliwości o zbawienie wieczne wszystkich ludzi.

Treść modlitwy dnia jest taka sama jak kolekta mszalna na omawianą uroczystość.

5. POZALITURGICZNE FORMY KULTU ŚWIĘTEGO RODAKA

A. ODPUSTY

W parafii Szczepanów wierni kilka razy w roku mogą zyskiwać odpust, czyli otrzymać darowanie wobec Boga kary doczesnej za grzechy odpuszczone już co do winy dzięki zadośćuczynieniu Jezusa Chrystusa i Świętych⁶² Parafia od swego powstania miała za patronkę św. Marię Magdalenę, a zatem należy sądzić, że odpust był obchodzony w dniu jej wspomnienia, czyli 22 lipca. Natomiast dwa następne odpusty zostały już złączone ze św. Stanisławem i przypadały w dniach 8 maja i w święto przeniesienia relikwii, czyli dawniej 21 kwietnia, obecnie zaś w ostatnią niedzielę września. Poza tymi dniami, poczynając od 2003 r., kiedy to kościół parafialny w Szczepanowie otrzymał tytuł Bazyliki Mniejszej, odpust można zyskać: w rocznicę poświęcenia Bazyliki, w uroczystość świętych Apostołów Piotra i Pawła, w rocznicę nadania kościołowi tytułu (tj. 20 czerwca), raz w roku w dniu wybranym przez wiernego oraz raz w roku w dniu ogłoszonym przez biskupa ordynariusza⁶³

Najbardziej uroczysty jest tygodniowy odpust (od niedzieli przed 8 maja do niedzieli po tym dniu), czyli tzw. wielki odpust ku czci św. Stanisława. Trzeba zaznaczyć, że dnia 29 kwietnia rozpoczyna się nowenna do Świętego Rodaka. W każdy dzień tej nowenny odprawiana jest Msza

⁶² Zob. KPK kan. 992.

⁶³ Informacje o możliwości zyskania tych odpustów są zamieszczone na tablicach przy wejściach na plac kościelny.

święta połączona z litanią i innymi modlitwami do Świętego. W uroczystościach odpustowych biorą udział przedstawiciele władz kościelnych z kraju i zagranicy, kapłani, siostry i bracia zakonnicy oraz liczni wierni z różnych stanów, zawodów, ruchów i stowarzyszeń⁶⁴

W Szczepanowie uroczystość obchodzony jest także drugi odpust związany z osobą św. Stanisława, a mianowicie na pamiątkę przeniesienia jego relikwii. Święto przeniesienia relikwii powstało w środowisku krakowskim w XIII wieku, natomiast pod koniec XV wieku zyskało rangę uroczystości⁶⁵. Obchodzono je 26 lub 27 września. Obecnie w parafii Szczepanów odpust z racji przeniesienia relikwii Świętego obchodzony jest w ostatnią niedzielę września. Od 1979 r. odpust ten przeżywany jest jako Diecezjalny Dzień Modlitw o Trzeźwość⁶⁶. W tym dniu do sanktuarium szczepanowskiego jest organizowana Diecezjalna Pielgrzymka Trzeźwości, której celem jest uproszenie cnoty trzeźwości w narodzie za wstawiennictwem św. Stanisława, Patrona diecezji. W tym celu w poszczególnych parafiach są zakładane tzw. Koła św. Stanisława. Ich członkowie propagują trzeźwy styl życia, wypoczynku i rozrywki przez osobisty przykład, modlitwę, wyrzeczenia i różne postanowienia, o czym świadczą parafialne księgi trzeźwościowe. Warto tu także wspomnieć o szczepanowskim „rajdzie”, organizowanym od 1993 r. przez młodzież, którego uczestnicy pragną uwolnić się od różnych uzależnień za przyczyną św. Stanisława.

B. WSPOMNIENIA NARODZIN I ŚMIERCI ŚWIĘTEGO

Każdego roku parafia przeżywa dwa wspomnienia związane z życiem św. Rodaka. Pierwsze z nich dotyczy rocznicy jego urodzin. Według Jana Długosza przyszedł on na świat 26 lipca 1030 r. Dlatego w tym dniu o godzinie 18.00 w miejscu uznawanym tradycyjnie za miejsce narodzin, czyli przy kaplicy Narodzenia, sprawowana jest uroczysta Msza święta na pamiątkę urodzin św. Stanisława.

⁶⁴ Wyjątkowo uroczystości były obchodzone odpusty z okazji 900-lecia urodzin św. Stanisława (4-11 maja 1936 r.), 900-lecia jego męczeństwa (5-12 maja 1978 r.) oraz 750 rocznicy kanonizacji Świętego (4-11 maja 2003 r.). W tych uroczystościach uczestniczył Episkopat Polski, a metropolici krakowscy przywozili z Wawelu relikwie czaszki św. Stanisława.

⁶⁵ Por. J. K o p e ć. *Święty Stanisław biskup krakowski Pater Patriae w tekstach liturgii średniowiecznej*. W: *Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce* s. 189.

⁶⁶ Por. J. A b l e w i c z. *Kościółowi napisz. Listy, odezwy, modlitwy okolicznościowe 1962-1989*. Katowice 1991 s. 336.

Drugie zaś wspomnienie jest obchodzone 11 kwietnia, gdyż w tym dniu w 1079 r. Święty poniósł śmierć męczeńską. Od czasu kanonizacji w tym właśnie dniu jest on czczony w Kościele powszechnym. Ponieważ w Polsce uroczystość św. Stanisława przypada 8 maja, dlatego w sanktuarium szczepanowskim każdego roku w dniu 11 kwietnia w czasie Mszy świętej celebrowanej o godz. 18.00 wspomina się męczeńską śmierć świętego Biskupa.

C. NOWENNA DO ŚW. STANISŁAWA

W parafii Szczepanów jest ona odprawiana raz w roku przez dziewięć dni poprzedzających majową uroczystość św. Patrona, a także w każdy czwartek po Mszy świętej wotywniej o św. Stanisławie Biskupie i Męczenniku. Na nabożeństwo czwartkowe składają się następujące elementy składowe: śpiew pieśni, odmówienie stałej modlitwy wstępnej: „Boże, który nikogo nie odrzucasz...”⁶⁷, a później litanii lub wezwań do Świętego oraz innych modlitw, a zwłaszcza „Modlitwy Ludu Bożego diecezji tarnowskiej do św. Stanisława w 900-ną rocznicę jego męczeńskiej śmierci”, ułożonej przez arcybiskupa Jerzego Ablewicza. W czasie nowenny są także zanoszone prośby i wyrażane podziękowania.

D. MODLITWY DO ŚW. STANISŁAWA

Wśród licznych modlitw, które powstały w ciągu dziewięciu wieków, należy wymienić przynajmniej te, które dziś są częściej używane, a więc „Wezwania do św. Stanisława”⁶⁸, „Litanię do św. Stanisława”⁶⁹, „Modlitwę Jubileuszową”⁷⁰, „Modlitwę w intencji Ojczyzny”⁷¹, „Modlitwę o trzeźwość narodu”⁷², „Modlitwę o męstwo i odwagę życia wiarą”⁷³, oraz „Modlitwę o po-

⁶⁷ Zob. *Uroczystość 750-lecia kanonizacji św. Stanisława szczepanowskiego Biskupa Męczennika*. Szczepanów 2003 s. 14.

⁶⁸ Zob. *Agenda Liturgiczna Diecezji Tarnowskiej*. Red. B. Margański, R. Biel. Wyd. II. Tarnów 2004 s. 202-203.

⁶⁹ Zob. tamże s. 203-204. Pierwsze wydanie tej litanii pochodzi z 1879 r. (Por. J. Z b u d n i e w e k. *Św. Stanisław w dziejach Skalki*. W: *Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce* s. 349). W diecezji tarnowskiej litania ta została rozpowszechniona w 1936 r. z okazji 900 rocznicy urodzin Świętego. (Zob. *Pamiętka jubileuszu 900-letniej rocznicy urodzin św. Stanisława szczepanowskiego biskupa krakowskiego*. Tarnów–Szczepanów 1936 s. 9-12). Ostatnie jej wydanie, zamieszczone w *Agendzie*, zawiera nieliczne poprawki i opuszczenia.

⁷⁰ Zob. *Agenda Liturgiczna Diecezji Tarnowskiej* s. 205-206.

⁷¹ Tamże s. 206.

⁷² Tamże.

⁷³ Tamże s. 207

wołania”⁷⁴ Do innych modlitw, znanych i zanoszonych do Świętego w sanktuarium szczepanowskim, trzeba też dołączyć: „Święty Stanisławie, nieustraszony Pasterzu dusz”⁷⁵, akty dziękczynienia i zawierzenia autorstwa abpa Jerzego Ablewicza: „Akt oddania diecezji tarnowskiej w opiekę świętemu Stanisławowi – Męczennikowi w Szczepanowie 15 maja 1966 roku”⁷⁶, „Modlitwę Ludu Bożego diecezji tarnowskiej do św. Stanisława w 900. rocznicę jego męczeńskiej śmierci”⁷⁷ i modlitwę o charakterze błagalnym: „Matka (Polska) płacząc raduje się w swoim Synu, ponieważ On żyje jako Zwycięzca pod mieczem”⁷⁸

E. PIEŚNI O ŚW. STANISŁAWIE

Pieśni ku czci Świętych Pańskich stanowią skarbiec o nieocenionej wartości⁷⁹ Często stoją na pograniczu między liturgią i pobożnością ludową. Są też ważnym elementem kształtującym i wychowującym pod względem religijno-moralnym.

Pierwsze pieśni ku czci św. Stanisława powstały wraz z jego kanonizacją. Zaistniała bowiem potrzeba opracowania formularza mszalnego i modlitw brewiarzowych na dzień jego święta. Wtedy właśnie powstały takie modlitwy i pieśni, jak: „Dies adest celebris”, hymn „Gaude, mater Polonia” oraz sekwencje: „Laeta mundus” i „Jesu Christe, rex superne”, przypisywane Wincentemu z Kielc⁸⁰ Z upływem czasu pojawiły się liczne pieśni o św. Stanisławie Biskupie i Męczenniku. Wiele z nich jest śpiewanych w sanktuarium szczepanowskim. Chodzi tu o pieśni, które zostały zamieszczone w znanych śpiewnikach, a zwłaszcza w *Śpiewniku kościelnym* ks. Jana Siedleckiego, który pierwszy raz został opublikowany w 1878 r., a dziś ma już 39 wydań. Pierwsza pieśń ku czci św. Stanisława ze Szczepanowa została zamieszczona w czwartym wydaniu tego *Śpiewnika* z 1928 r. Jest to pieśń „Chwałą Tobie, Gospodzinie”, pochodząca z XV-XVI wieku. Natomiast 39 wydanie podaje kolejne cztery pieśni powstałe w XX wieku, a mianowicie: „Wesel się Polsko cała”, „O Stanisławie, Pasterzu dusz”, „Święty Patronie” oraz pieśń pąt-

⁷⁴ Tamże.

⁷⁵ Zob. *Uroczystość 750-lecia kanonizacji św. Stanisława* s. 16-17.

⁷⁶ Zob. A b l e w i c z. *Kościółowi napisz* s. 336.

⁷⁷ Tamże s. 301-302.

⁷⁸ Tamże s. 302-304.

⁷⁹ Por. KL 112.

⁸⁰ Por. M. P l e z i a. *Opracowania do żywotów i wstęp*. W: *Średniowieczne żywoty i cuda patronów Polski*. Warszawa 1987 s. 238-239.

nicza „Witaj, święty Stanisławie”⁸¹ W tymże wydaniu znajduje się także apel do św. Stanisława: „Święty Stanisławie, Patronie nasz, Opiekunie całej Ojczyzny, módl się za nami” Dawnej omawiany śpiewnik miał jeszcze inną pieśń do św. Stanisława: „Cześć Tobie, naszej krainy Patronie” Ostatnie wydanie podaje jej zmienioną wersję: „Święty Patronie” Otóż pierwotna forma tej pieśni powstała w sanktuarium szczepanowskim z okazji obchodu 900-lecia śmierci św. Stanisława. Autorem tekstu, pochodzącego z 1843 r., jest bp A. S. Krasieński, natomiast stronę muzyczną opracował T. Klonowski⁸²

Poza pieśniami wyżej wymienionymi w diecezji tarnowskiej, a zwłaszcza w sanktuarium szczepanowskim, są śpiewane:

– „O Stanisławie, Biskupie Święty”⁸³ Ta pieśń jest wykonywana w sanktuarium każdego dnia: rano na odsłonięcie obrazu św. Stanisława i wieczorem w czasie jego zasłonięcia. Autorem słów i melodii tej pieśni jest ks. A. Gąsiorek;

– Inwokacja: „O Święty nasz Patronie, do Ciebie wznosimy dłonie, / Tyś u nas we czci i sławie, O Święty Stanisławie” Autorem tej inwokacji (trzykrotnie wykonywanej) jest również ks. A. Gąsiorek;

- „Wielki przed Bogiem” (pieśń pątnicza, 22 strofy)⁸⁴;
- „Boga w świętych Jego chwalmy” (pieśń pątnicza, 23 strofy);
- „Wesel się polska Korona” (pieśń pątnicza, 13 strof);
- „Święty wielki w cudzy Panie” (pieśń pątnicza, 14 strof);
- Hymn Apostolatu Trzeźwości, autorstwa ks. K. Pasionka: „Stajemy razem w zwartym szyku” (3 strofy z refrenem);
- „W szczepanowskiej ziemi” (6 strof, na melodię „Po górach, dolinach”);
- „O Stanisławie – nasz święty Patronie” (3 strofy, na melodię „Zwycięzca śmierci”).

Pieśni wyżej wymienione zamieszczone są w broszurkach i pomocach duszpasterskich, które są dostępne w miejscowym sanktuarium.

⁸¹ Zob. J. Siedlecki. *Śpiewnik kościelny*. Wyd. XXXIX. Kraków 1990 s. 478-482.

⁸² Por. tamże. Wyd. XXXI s. 304-305.

⁸³ „O Stanisławie, Biskupie Święty, Tyś z woli Bożej Patron nasz.
Pasterzu Dzielny, Pasterzu Dobry, Ty, co nad nami pieczę masz.
O męczenniku, Polski Szczepanowski, Ty nam łask z nieba strumień zlej.
Ty nas ochraniaj wśród życia gromów, Ty nam błogostaw z ojczyzny swej.
Daj nam Twej wiary, Daj Twej miłości I Twego męstwa w wierze daj,
Byśmy po życiu dzielnym i świętym Szczęśliwi z Tobą posiadli raj”

⁸⁴ Zob. *Uroczystość 750-lecia kanonizacji św. Stanisława* s. 23; *Droga do nieba*. Opole 1998 s. 557-558.

F. POZOSTAŁE PRZEJAWY CZCI ŚW. STANISŁAWA

Poza omówionymi już formami kultu św. Stanisława w parafii szczepanowskiej wypada wspomnieć jeszcze inne przejawy głębokiej i żywej pamięci o świętym Patronie.

Wyrazem tego jest wielka troska o miejsca związane z osobą Świętego. Do tych miejsc trzeba zaliczyć: bazylikę pod jego wezwaniem, kościół na cmentarzu, kaplicę narodzenia, studzienkę oraz liczne przydrożne i zbudowane przy domach kapliczki i figurki, które znajdują się na terenie całej parafii. Duszpasterze i wierni są zatroskani o te pomniki pamięci o Świętym; zabiegają o ich odnowę i konserwację. Warto tu wspomnieć, że główna ulica w Szczepanowie, przy której są historyczne miejsca związane ze świętym Patronem, nosi właśnie jego imię.

Co więcej, imię Świętego było i nadal jest często nadawane jako imię chrzestne. Z historią życia św. Stanisława zaznajamiają się dzieci i młodzież w czasie katechez i okolicznościowych spotkań. Członkowie rodzin w swych codziennych modlitwach kierują wezwania do świętego Patrona i czczą jego wizerunki. Rolnicy często kierują do niego prośby o wstawiennictwo u Boga i składają podziękowania za otrzymane dary ziemi. Można twierdzić, że parafianie ciągu całego swego życia uciekają się do wstawiennictwa świętego Rodaka i Opiekuna. Również podczas obrzędów pogrzebowych w modlitwach i pieśniach powierza się zmarłych jego orędownictwu.

Od 2002 r. istnieje i rozwija swą działalność specjalne Bractwo Świętego Stanisława. Kult świętego Biskupa i Męczennika szerzą też liczne Róże Żywego Różańca.

Sanktuarium szczepanowskie utrzymuje również stały kontakt z innymi miejscami kultu św. Stanisława, a więc z katedrą na Wawelu, klasztorem Na Skałce i sanktuarium w Piotrawinie nad Wisłą.

Z powyższych danych można wnioskować, że parafia Szczepanów, troszcząc się o utrzymanie, ożywienie i ubogacenie licznych form czci św. Stanisława, pozostaje zawsze wierna swemu Rodakowi, Patronowi i Opiekunowi ojczystej ziemi.

BIBLIOGRAFIA

B u j a k F.: Studia nad osadnictwem w Małopolsce. Kraków 1905.

G r u d z i ń s k i T. Bolesław Śmiały – Szczodry i biskup Stanisław. Warszawa: Interpress 1982.

Jawor M.: Ziemia która wydała Świętego. Wrocław 2003.

Solak A.: Patron Polaków, rzecz o św. Stanisławie szczepanowskim. Warszawa 2003.

Wyrozumski J.: Pomazaniec przeciw pomazańcowi. W: Święty Stanisław w życiu Kościoła w Polsce. Red. A. Napiórkowski. Kraków: Alleluja 2003 s. 95-104.

Żurek A.: Święty Stanisław ze Szczepanowa: Biskup – Męczennik. Tarnów: Biblos 2000.

SZCZEPANÓW SEMPRE FEDELE A SANTO STANISLAO, VESCOVO E MARTIRE

Riassunto

Nella storia della Chiesa molti santi hanno eseguito un ordine di Cristo: « Siate voi perfetti come è perfetto il Padre vostro celeste » (Mt 5,48). « Nel loro giorno natalizio la Chiesa proclama il mistero pasquale realizzato nei santi che hanno sofferto con Cristo e con lui sono stati glorificati; propone ai fedeli i loro esempi perche attraggano tutti al Padre per mezzo di Cristo; è implora per i loro meriti i benefici di Dio » (SC n. 104).

Fra questi santi c'è San Stanislao, Vescovo e Martire. Egli si è nato a Szczepanów (il 26 luglio) circa 1030 anno nel territorio dell'odierna diocesi di Tarnów. Dopo gli studi fatti a Cracovia e Parigi, è diventato il prete e canonico della diocesi di Cracovia, ed in fine nel 1072 suo vescovo. Era buon pastore, chi ha difeso l'ordine morale ed i diritti della Chiesa, e proprio per questo è stato ucciso nel 11 aprile 1079 durante la celebrazione della Santa Messa.

La storia di Szczepanów – piccola località, che certamente esisteva già nella prima metà dell'undicesimo secolo, si unisce strettamente col culto del nostro Santo. Già da questo tempo si evoca l'esistenza della chiesa ed anche della parrocchia. Prima dell'erezione la diocesi di Tarnów nell'anno 1786, la parrocchia di Szczepanów apparteneva alla diocesi di Cracovia. Nuova chiesa parrocchiale è stata fondata nel 1470 e dedicata a Santa Maria Maddalena. Essa serviva ai fedeli fino all'inizio del XX secolo, quando accanto è stata edificata nuova dedicata a Santo Stanislao nel 1914 e congiungerata con la precedente rinnovata negli anni 1920-1921 dopo l'incendio. Negli anni 2002-2003 la chiesa di Santo Stanislao e Santa Maria Maddalena era precisamente rinnovata. Finalmente papa Giovanni Paolo II nel 20 giugno 2003 anno ha elevato questo santuario alla dignità della Basilica Minore.

A Szczepanów esiste il culto molto vivo di San Stanislao. Esso si esprime nelle forme liturgiche (8 maggio – solennità; *formularii proprii* della Messa e della Liturgia delle Ore) e nelle azioni, che, senza essere liturgici, nascono pero dalla liturgia, ed in essa trovano la loro forza efficace (indulgenza – festa patronale, memoria della nascita e della morte, preparazione di nove giorni alla festa patronale e preghiere fatte ogni giovedì, molte preghiere recitate al Santo, canti ed altre manifestazioni dell'onore).

Per questo si può dire, che gli abitanti di Szczepanów ed i pellegrini come nella storia così anche oggi sono veramente fedeli al loro Santo.

Riassunto da p. Bolesław Margański

Słowa kluczowe: święci, kult, św. Stanisław – Biskup i Męczennik, Szczepanów.

Parole chiavi: santi, culto, San Stanislao – Vescovo e Martire, Szczepanów.

Key words: saints, cult, St. Stanislaus of Krakow – Bishop and Martyr, Szczepanów.